

A debat

De llibres, biblioteques i editorials:

Opinions i reflexions d'Albert Pèlach, director general del Grup Enciclopèdia Catalana,
i de José Díaz, fundador i director de Thule Ediciones

Albert Pèlach i Pàniker (1954)

Director general del Grup Enciclopèdia Catalana

Director general del Grup Enciclopèdia Catalana des del 2004 i conseller de les empreses filials, membre de la Junta Directiva del Gremi d'Editors de Catalunya i president de la comissió organitzadora de la Setmana del Llibre en Català. És economista (UAB i Michigan State) i té estudis avançats en societat de la informació. Ha desenvolupat la seva activitat professional primer en el sector agroalimentari i després en l'editorial. Del 1997 al 2001 va ser director general de Círculo de Lectores i a continuació va fundar la consultoria Triagonal.

El llibre té un paper fonamental com a eina per a formar els valors socials i ètics de la societat. Fins a quin punt les editorials actuals, i en concret el Grup Enciclopèdia Catalana, en són conscients? I com equilibren aquest paper i el fet de ser alhora un negoci?

Darrere de tot editor, normalment d'un segell, hi ha un projecte que és determinant per a configurar el catàleg i essencial per a establir el criteri de selecció o de creació dels llibres. A Enciclopèdia hem estat sempre molt fidels a una idea: crear obres de referència que permetin un millor coneixement de la nostra realitat, catalana i universal, i ens ha anat bé. Per la seva banda, el projecte de La Galera és oferir al públic infantil i juvenil llibres de qualitat i, alhora, divulgar valors. En ambdós casos l'èxit comercial prové del projecte que ens ha guiat, però també del fet que s'ha invertit molt en la xarxa comercial, la promoció i la divulgació.

Fins a quin punt creieu que el rol del llibre continuarà essent bàsic en la societat actual, tal com ho havia estat en el passat? Quins canvis cal assumir? Quina és la vostra relació amb la galàxia multimèdia, l'heu incorporada als vostres mecanismes de creació, de promoció, etc.?

Evidentment que la galàxia multimèdia forma ja part de la realitat, i a l'*Enciclopèdia* l'hem incorporat com a mitjà de divulgació i promoció dels continguts que produïm. Però el llibre és un producte massa perfecte per a pensar que desapareixerà: de quina altra manera, si no, podríem imaginar un àlbum infantil il·lustrat, o el quadern per a aprendre a escriure, o la novel·la per a llegir al tren en el futur? No obstant això, pel que fa les grans obres, Internet és un element molt potent per a la difusió del coneixement. Per aquest motiu, últimament, el Grup Enciclopèdia Catalana ha fet una aposta per aquest mitjà amb l'accés lliure dels continguts de l'*Enciclopèdia* (www.enciclopedia.cat).

Autors i editors caminen junts i comparteixen interessos. Però ara els creadors tenen múltiples opcions per arribar als seus lectors. Quin valor afegit ofereix a l'autor una editorial per a continuar publicant?

En podria esmentar ben bé deu, però crec que els més destacats són: la incorporació del llibre de nova creació a un catàleg o una col·lecció de prestigi (amb els atributs que això representa); la relació que s'estableix amb l'editor, que sovint es converteix en «un soci» de l'autor (aquella persona que l'acompanya en la feina de creació i contribueix a fer un millor llibre); la força comercial per a la promoció, la distribució i la venda del llibre, sense la qual és com si el llibre no existís. Quan es produeix una bona sintonia entre l'autor i l'editor i s'estableix una relació de confiança, el resultat gairebé sempre és bo: un llibre que es ven bé. A l'Enciclopèdia també fem obres col·lectives. En aquest cas, sol haver-hi un director o coordinador de l'obra i un cap d'edició, i el paper de l'editor és fonamental, perquè permet donar forma a una obra unitària en què participen diversos autors.

I a l'inrevés: quin tipus d'autors us interessa publicar? En què penseu i què valoreu més a l'hora de treure un llibre nou? El nombre d'exemplars que es poden vendre, el nombre de lectors que es poden aconseguir, la publicitat que se'n fa, la crítica?

Amb relació a aquesta qüestió, cal tornar a parlar novament del projecte esmentat abans i del catàleg. L'editor pensa en aquests termes, però també ha de disposar d'un programa anual: novetats per a col·leccions, reimpressions, etc., i sap que té uns autors en procés creatiu amb qui està treballant. Certament també pensa en el pla de negoci, els costos i els ingressos; en definitiva, en expectatives de venda. Tanmateix, l'edició d'obres de referència o grans obres és més complexa, tant pel volum de la inversió com perquè sovint requereix un estudi de mercat previ.

Com veieu el paper de les biblioteques en el procés d'arribar al lector? Creieu que el servei de préstec, els clubs de

lectura, els blocs, els xats literaris i altres activitats que s'organitzen afavoreixen l'aproximació del llibre als seus lectors? Des de les editorials, teniu la percepció que una biblioteca és un aparador dels llibres que es publiquen?

És evident que les biblioteques no solament aproximen els nostres llibres als lectors, també ajuden a crear-ne. Són un element dinamitzador de l'univers del llibre, perquè, a banda del tradicional servei de préstec, són un punt de trobada dels lectors, que permeten divulgar les novetats i faciliten l'accés a continguts especialitzats, llocs de consulta en formats diversos, etc.

Quina opinió teniu del cànon per préstec que s'ha d'implantar a les biblioteques? Penseu que un autor perd econòmicament perquè formi part de la col·lecció d'una biblioteca pública?

Estic a favor del cànon digital, però no de cobrar a l'usuari un cànon per préstec a les biblioteques. En tot cas, que sigui l'Estat qui contribueixi als fons comuns de la propietat intel·lectual per aquest concepte, com es fa a la majoria de països europeus. Jo prefereixo prioritzar el foment de la lectura i considerar el préstec bibliotecari com una promoció i divulgació del llibre, un producte que es compra molt per recomanació, el boca a orella, que en diem.

Què en penseu, de la política cultural dels governs actuals? Us dona suport, us garanteix una fàcil continuïtat en la tasca editorial? Quins reptes teniu plantejats per a un futur immediat?

La política cultural és força raquítica, només cal veure els pressupostos de la Generalitat i verificar que la despesa pública en el llibre és gairebé insignificant respecte al volum del mercat. Per tant –i ja està bé que sigui així– l'editor és un empresari que ha de vetllar per la sostenibilitat de la seva empresa venent llibres. Ara se'ns anuncia un pla de foment de la lectura, que crec que és una línia d'actuació encertada que pot aixoplugar iniciatives empresarials diverses; em preocupa per contra quan l'administració pública manifesta anhels d'emprendre polítiques massa concretes que corresponen a l'àmbit privat.

José Díaz Gutiérrez (1968)

Director de Thule Ediciones

Director de Thule Ediciones. Llicenciat en Filologia Hispànica el 1995, i màster d'Edició a la UB. Des de 1996 fins al 2003 va desenvolupar diferents tasques editorials com a *free-lance* per a diverses editorials: correcció, traducció, coordinació, edició. El 2003 va fundar l'editorial Thule Ediciones, de la qual és director, projecte que desenvolupa tres línies editorials: institucions i empreses, promocions editorials per a premsa, publicació a llibreria de llibres destacats per l'experimentació amb formats i materials amb una aposta decidida pel disseny de qualitat i el llibre objecte.

El llibre té un paper fonamental com a eina de formació dels valors socials i ètics de la societat. Fins a quin punt les editorials actuals, i en concret Thule Ediciones, són conscients d'aquesta funció i com ho equilibren amb el fet de ser un negoci?

En la nostra línia de llibre il·lustrat, som plenament conscients de cada llibre que publiquem. Vigilem molt que alhora el llibre sigui divertit, que no sigui una moralització massa evident com en llibres com ara *La meva mare té càncer* o *Els meus pares s'han divorciat*. No és la forma en què ens agrada transmetre valors. Mirem de fer-ho d'una manera lúdica, com a la nostra pròxima novetat, *La guerra perduda*, que tracta el tema del bel·licisme. La nostra manera de fer comercials aquests llibres és ser molt curosos amb la qualitat de l'edició per fer-los atractius.

Fins a quin punt creieu que el rol del llibre continuarà sent bàsic en la societat actual, tal com ho havia estat en el passat? Quins canvis s'han d'assumir? Quina és la vostra relació amb la galàxia multimèdia, l'heu incorporada en els vostres mecanismes de promoció, de creació, etc.?

Confio que el llibre continuï sent bàsic, però a la velocitat que van les noves tecnologies mai no se sap quan un model comunicatiu pot ser deixat de banda o canviar radicalment, com està passant amb la música. Ara per ara l'àlbum il·lustrat i la literatura penso que encara té una llarga vida per endavant. No acabo de trobar la *practicitat* del llibre electrònic. Els canvis fonamentals han de venir de la forma de difusió, però s'ha de valorar quines pràctiques són realment eficaces. En el nostre cas, fem servir la nostra pàgina web (www.thuleediciones.com) com a aparador del

nostre fons i tenim un apartat de notícies relacionades amb l'editorial i també utilitzem el butlletí de novetats per informar els nostres lectors.

Autors i editors caminen junts i comparteixen interessos. Però ara els creadors tenen múltiples opcions per arribar als seus lectors. Quin valor afegit ofereix a l'autor una editorial per a continuar publicant?

El problema de publicar al maremàgnum d'Internet és la visibilitat. Penso que l'editor garanteix un criteri de selecció, una certa garantia de qualitat del que publica i, en la mesura que aconseguix construir un catàleg coherent, aplega una sèrie de lectors al voltant d'una sèrie de gustos, valors i criteris.

I a l'inrevés: quin tipus d'autors us interessa publicar? En què penseu i què valoreu més a l'hora de treure un llibre nou? El nombre d'exemplars que es poden vendre, el nombre de lectors que es poden aconseguir, la publicitat que se'n fa, la crítica?

Ens interessen els autors i els llibres que aportin quelcom de diferent. Es publiquen massa llibres i intentem diferenciar-nos del que fa tothom. No trobem sentit a fer una altra col·lecció de novel·la històrica, sinó que mirem de publicar gèneres on poder jugar amb el llibre objecte, com és el cas del llibre il·lustrat i del microrelat, i pròximament el llibre d'humor per a adults. Aquestes línies ens permeten oferir llibres diferents als lectors, jugant amb els papers (fent llibres impermeables, llibres en paper negre, o llibres amb paper artesanal), amb els formats, llibres que juguen amb les parts del llibre com *El apestoso hombre queso*; llibres acordió; llibres tan originals com *El llibre esbiaixat* i amb disseny, com a *1. Mil y un cuentos de una línea* o *Lleig + Guapo*.

El nostre únic criteri és: què aporta de nou aquest llibre?

Com veieu el paper de les biblioteques en el procés d'arribar al lector? Creieu que el servei de préstec, els clubs de lectura, els blocs, els xats literaris i altres activitats que organitzen afavoreixen l'aproximació del llibre als seus lectors? Des de

les editorials, teniu la percepció que una biblioteca és un aparador dels llibres que es publiquen?

El paper de les biblioteques ens sembla fonamental per contribuir a la difusió dels llibres. Sobretot avui dia, quan les novetats (i més les de les editorials petites) passen molt ràpid per la llibreria a causa de l'allau de novetats amb què els grans grups atabalen els llibreters en la seva estratègia d'ocupació d'espai. Penso que hi ha una política deliberada de sobrepublicació. Per això la biblioteca pot ser un bon lloc on trobar els llibres que sovint no hi ha temps de trobar a les llibreries. La tasca de difusió dels clubs de lectura, els xats, els blocs, etc., és impagable.

Quina opinió teniu del cànon per préstec que s'ha d'implantar a les biblioteques? Penseu que un autor perd econòmicament perquè formi part de la col·lecció d'una biblioteca pública?

Entenc que es pretén la defensa dels drets d'autor, però també és cert que la substitució del préstec per una mena de lloguer pot treure lectors quan precisament necessitem augmentar-ne el nombre. Tinc dubtes de si és la manera més encertada de fer-ho.

Què opineu de la política cultural dels governs actuals? Us dóna suport, us garanteix una fàcil continuïtat en la tasca editorial? Quins reptes teniu plantejats per un futur immediat?

Més que un suport directe, que actualment es limita a les compres per a biblioteques (curiosament ens compra més llibres en català el Ministerio de Cultura que la Generalitat), trobo que la política cultural ha d'anar a l'arrel del problema, que són els índexs de lectura i en això és fonamental l'escola i la política d'ensenyament. I pel que sembla anem cada vegada pitjor, amb un menyspreu del domini de la comprensió lectora i l'escriptura com a eines per a formar ciutadans independents i amb criteri propi. I a l'escola i a la família no estem encertant amb el foment de la lectura.

A diferència d'Europa, on porten generacions successives de lectors, aquí hem passat gairebé de tenir grans capes d'analfabetització a la generació de la tele primer i del videojoc, l'SMS i Internet després. Tenim poca tradició lectora i no hem sabut incorporar-la. Aquest és el futur, aconseguir arrelar la lectura com una altra forma d'oci, de plaer i de formació.